

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28.05.2009, sp. zn. 4 Tz 27/2009, ECLI:CZ:NS:2009:4.TZ.27.2009.1

Číslo: 50/2010

Právní věta: Ustanovení § 260 tr. ř. je ve vztahu speciality k ustanovení § 259 odst. 1 tr. ř., protože upravuje výjimečný postup odvolacího soudu, jímž se věc vrací zpět až do stadia přípravného řízení. Odvolací soud může vrátit věc státnímu zástupci k došetření podle § 260 tr. ř. jen tehdy, když zjistí, že dosavadní řízení je zatíženo takovou procesní vadou, kterou nelze odstranit v řízení před soudem (např. byla-li podána obžaloba pro jiný skutek, než pro který bylo zahájeno trestní stíhání). Vrácení věci státnímu zástupci k došetření je zpravidla spojeno s tím, že odvolací soud zruší rozsudek soudu prvního stupně z důvodů uvedených v ustanovení § 258 odst. 1 písm. a) tr. ř., tj. pro podstatné vady řízení, které předcházely rozsudku soudu prvního stupně, nikoliv jen z jiných důvodů uvedených v ustanovení § 258 odst. 1 tr. ř., a to pokud odvolací soud současně neshledá důvod pro jiné rozhodnutí ve věci, které by učinil sám nebo které přichází v úvahu po vrácení věci soudu prvního stupně.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 28.05.2009

Spisová značka: 4 Tz 27/2009

Číslo rozhodnutí: 50

Číslo sešitu: 9-10

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Řízení o dovolání, Řízení o odvolání, Vrácení věci státnímu zástupci k došetření

Předpisy: § 258 odst. 1 písm. a) tr. ř.

§ 259 odst. 1 tr. ř.

§ 260 tr. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud ke stížnosti pro porušení zákona, kterou podal ministr spravedlnosti v neprospěch obviněného M. M. proti pravomocnému usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 21. 1. 2009, sp. zn. 3 To 7/2009, ve věci Městského soudu v Brně, sp. zn. 5 T 203/2008, rozhodl podle § 268 odst. 2 tr. ř. tak, že pravomocným usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 21. 1. 2009, sp. zn. 3 To 7/2009, byl porušen zákon v ustanovení § 260 tr. ř. ve prospěch obviněného M. M.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 27. 11. 2008, sp. zn. 5 T 203/2008, byl obviněný M. M. uznán vinným trestným činem zpronevěry podle § 248 odst. 1, odst. 3 písm. c) tr. zák., jehož se měl

dopustit tím, že poté, co dne 10. 11. 2003 převedl svůj obchodní podíl v obchodní společnosti R. G., s. r. o., a byl odvolán z funkce jejího jednatele, a když mu dne 13. 11. 2003 jednatel této obchodní společnosti J. W. udělil generální plnou moc, která obviněného zmocňovala ke všem úkonům, vybral v B. v hotovosti z bankovního účtu jmenované obchodní společnosti, vedeného u Č. o. b., a. s., v pobočce v B., kde mu nebylo zrušeno dispoziční oprávnění, postupně finanční prostředky v celkové výši 1 646 851,82 Kč, které si ponechal a nepředal je do dispozice obchodní společnosti R. G., s. r. o., čímž jí způsobil škodu ve výši 1 646 851,82 Kč. Za to mu byl podle § 248 odst. 3 tr. zák. uložen trest odnětí svobody v trvání 2 a 1/2 roku, pro jehož výkon byl podle § 39a odst. 2 písm. c) tr. zák. zařazen do věznice s ostrahou.

Proti citovanému rozsudku Městského soudu v Brně podal obviněný M. M. odvolání, o němž rozhodl Krajský soud v Brně usnesením ze dne 21. 1. 2009, sp. zn. 3 To 7/2009, tak že podle § 258 odst. 1 písm. b), c) tr. ř. z podnětu odvolání obviněného zrušil napadený rozsudek v celém rozsahu a podle § 260 tr. ř. vrátil věc státnímu zástupci k došetření. Odvolací soud odůvodnil svoje rozhodnutí tím, že v průběhu odvolacího řízení předložil obviněný prostřednictvím svého obhájce nové důkazy, s nimiž se soud prvního stupně nemohl seznámit. Jak dále vyplynulo z doplňku odvolání, který byl odvolacímu soudu předložen až v den konání veřejného zasedání, obviněný měl řádně použít vybrané finanční prostředky na zaplacení závazků vůči obchodní společnosti A. P., s. r. o., a nikoli pro svoji potřebu. Touto obhajobou je třeba se zabývat a provést v uvedeném směru rozsáhlé dokazování. Konkrétně odvolací soud předpokládá výslech svědka J. W., byť ve věci již vypovídal, protože měl od obviněného převzít částku ve výši 1 646 800 Kč. Pokud by jmenovaný svědek popřel převzetí této peněžní částky, odvolací soud považuje za potřebné provést znalecké zkoumání pravosti jeho podpisu na příjmovém dokladu předloženém obviněným. Jako dalšího svědka je třeba podle odvolacího soudu vyslechnout zástupce obchodní společnosti A. P., s. r. o., který by měl rovněž předložit soudu doklad o zaplacení peněžní částky ve výši 1 646 800 Kč ve prospěch této obchodní společnosti. I když byla zachována totožnost skutku, jak přípravné řízení, tak řízení před soudem bylo zaměřeno na objasnění skutečností týkajících se trestného činu krádeže, ale nikoli trestného činu zpronevěry, který ve skutku spáchaném obviněným shledal soud prvního stupně.

Proti zmíněnému usnesení Krajského soudu v Brně podal ministr spravedlnosti stížnost pro porušení zákona v neprospěch obviněného M. M. Vytkl v ní, že zákon byl porušen v ustanovení § 260 tr. ř., a poukázal na výjimečnost postupu odvolacího soudu na podkladě citovaného ustanovení. Podle ministra spravedlnosti důvodem pro vrácení věci státnímu zástupci k došetření ze stadia odvolacího řízení již není pouhý požadavek náležitého objasnění věci (jak tomu bylo před účinností zákona č. 265/2001 Sb.), a to ani tehdy, jestliže by se jednalo o nedostatečná skutková zjištění znamenající obtížné a rozsáhlé došetření skutečností důležitých pro rozhodnutí ve věci, které by soud prvního stupně nemohl provést rychleji než státní zástupce. Odvolací soud může vrátit věc státnímu zástupci k došetření poté, co zruší napadený rozsudek soudu prvního stupně zpravidla z důvodů uvedených v § 258 odst. 1 písm. a) tr. ř., tedy pro podstatné vady řízení, které mohly mít vliv na správnost a zákonnost přezkoumávané části napadeného rozsudku. Za neodstranitelné procesní vady v řízení před soudem ve smyslu § 260 tr. ř. je nutno považovat podle názoru ministra spravedlnosti např. porušení ustanovení o nutné obhajobě v přípravném řízení, porušení ustanovení o zahájení trestního stíhání a o postupu při obvinění určité osoby, vedení trestního stíhání bez souhlasu poškozeného, nepřibrání tlumočnicka v řízení proti obviněnému neznalému českého jazyka, podání obžaloby pro skutek, pro který vůbec nebylo zahájeno trestní stíhání apod. Jde tedy o procesní vady, které nemůže odstranit soud prvního stupně vlastní procesní činností a jež jsou odstranitelné pouze v přípravném řízení. Napadené rozhodnutí odvolacího soudu v trestní věci obviněného M. M. však nemůže z uvedených hledisek obstát. Odvolací soud je oprávněn postupovat podle § 260 tr. ř. jen v případě, když je předchozí řízení zatíženo neodstranitelnými procesními vadami, pro které nelze pokračovat v řízení před soudem. Proto podle ministra spravedlnosti důvodem ke zrušení napadeného rozsudku by měly být jen podstatné vady řízení, které předcházelo napadenému rozsudku soudu prvního stupně,

jak to předpokládá ustanovení § 258 odst. 1 písm. a) tr. ř., a nikoli jiné vady uvedené v ustanovení § 258 odst. 1 písm. b) a c) tr. ř.

Jak dále ministr spravedlnosti vytkl v podané stížnosti pro porušení zákona, odvolací soud nedokázal specifikovat, jakými neodstranitelnými vadami trpí předchozí řízení a proč nelze po zrušení rozsudku pokračovat v řízení před soudem prvního stupně. Jediný důvod, pro nějž odvolací soud vrátil trestní věc obviněného M. M. státnímu zástupci k došetření, je totiž nutnost provedení nových důkazů, které obviněný uplatnil v rámci odvolacího řízení, ačkoli provádění důkazů specifikovaných v odůvodnění napadeného usnesení odvolacího soudu nepředstavuje žádné „rozsáhlé dokazování“ a už vůbec nemůže mít povahu neodstranitelných procesních vad předpokládaných ustanovením § 260 tr. ř., které jsou podmínkou pro vrácení věci státnímu zástupci k došetření.

Podle názoru ministra spravedlnosti měl Krajský soud v Brně po projednání trestní věci obviněného M. M. za situace, kdy obviněný uplatnil zcela nově koncipovanou obhajobu a na základě jím uváděných údajů vyvstala potřeba doplnění dokazování výsledky dalších svědků, rozhodnout o zrušení napadeného rozsudku soudu prvního stupně, a to podle § 258 odst. 1 písm. c) tr. ř. Poté měl odvolací soud podle § 259 odst. 1 tr. ř. vrátit věc soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí. Postup, který zvolil odvolací soud, považuje ministr spravedlnosti za nezákonný, protože je v rozporu s ustanovením § 260 tr. ř. V posuzované věci tedy došlo k porušení zákona ve prospěch obviněného M. M., když ve fázi přípravného řízení je otevřeno, zda státní zástupce znovu podá obžalobu, a není ani jisté, zda obviněný bude vůbec znovu postaven před soud.

Závěrem stížnosti pro porušení zákona ministr spravedlnosti navrhl, aby Nejvyšší soud vyslovil namítané porušení zákona v ustanovení § 260 tr. ř.

Nejvyšší soud po přezkoumání věci dospěl k závěru, že zákon byl porušen.

Podle § 260 tr. ř. lze vrátit věc státnímu zástupci k došetření např. tehdy, když je nutné, aby bylo zahájeno trestní stíhání, protože státní zástupce podal obžalobu pro skutek, pro který vůbec nebylo zahájeno trestní stíhání. V případě takového právního stavu by byl požadavek na došetření důvodný, neboť by šlo o procesní vadu neodstranitelnou v řízení před soudem. Řízení v trestní věci obviněného M. M. však netrpí takovou vadou a odvolací soud ani nevytkl žádný nesoulad mezi podanou obžalobou a usnesením, kterým bylo podle § 160 odst. 1 tr. ř. zahájeno trestní stíhání obviněného.

Ustanovení § 260 tr. ř., které navazuje na ustanovení § 258 tr. ř., je ve vztahu speciality k ustanovení § 259 odst. 1 tr. ř., přičemž upravuje výjimečný postup odvolacího soudu, jímž se věc vrací zpět až do stadia přípravného řízení. Novelou trestního řádu provedenou zákonem č. 265/2001 Sb. bylo původní znění ustanovení § 260 tr. ř. změněno, a to v souvislosti se zásadní změnou poměru a významu jednotlivých stadií trestního řízení, protože nyní má přípravné řízení již pouze přípravnou a pomocnou funkci a těžiště řízení se přeneslo před soud. To mimo jiné znamená výrazné omezení procesní činnosti orgánů přípravného řízení a naopak řízení před soudem se stalo stěžejním stadiem, v němž mají být za respektování všech základních zásad provedeny rozhodující důkazy v patřičné procesní formě, tyto důkazy zde musí být náležitě vyhodnoceny a soud je povinen z nich vyvodit správná a úplná skutková zjištění a rozhodnout o vině a trestu, popřípadě o dalších otázkách. Pro úvahu o tom, zda po zrušení napadeného rozsudku soudu prvního stupně odvolacím soudem je nutno postupovat podle § 259 odst. 1 tr. ř. a vrátit věc soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí, nebo podle § 260 tr. ř. a vrátit věc státnímu zástupci k došetření, je rozhodné, v jakém rozsahu je třeba řízení doplnit a které úkony je nezbytné provést k odstranění zjištěných procesních nedostatků.

Odvolací soud může vrátit věc státnímu zástupci k došetření pouze výjimečně, a to zejména tehdy,

když odvolací soud zjistí, že dosavadní řízení je zatíženo takovými procesními vadami, které nelze napravit ani opakováním hlavního líčení, a proto je třeba věc projednat znovu v přípravném řízení. Důvodem pro vrácení věci státnímu zástupci k došetření ze stadia odvolacího řízení již není pouhý požadavek náležitého objasnění věci (jako tomu bylo před účinností zákona č. 265/2001 Sb.), a to ani tehdy, jestliže by se jednalo o nedostatečná skutková zjištění znamenající obtížné a rozsáhlé došetření skutečností důležitých pro rozhodnutí ve věci, které by soud prvního stupně nemohl provést rychleji než státní zástupce.

Odvolací soud přistoupí k úvahám o vrácení věci státnímu zástupci k došetření poté, co zruší napadený rozsudek zpravidla z důvodů uvedených v ustanovení § 258 odst. 1 písm. a) tr. ř., tedy pro podstatné vady řízení, které mohly mít vliv na správnost a zákonnost přezkoumávané části napadeného rozsudku. Přitom zkoumá přednostně, zda není dán důvod pro jiné rozhodnutí ve věci, které by učinil sám odvolací soud nebo po vrácení věci soud prvního stupně.

Napadené rozhodnutí odvolacího soudu v trestní věci obviněného M. M. nemůže obstát z hlediska úvah rozvedených výše. Jak již Nejvyšší soud zdůraznil, postup odvolacího soudu podle § 260 tr. ř. přichází v úvahu jen tehdy, když je předchozí řízení zatíženo takovými neodstranitelnými procesními vadami, pro které nelze pokračovat v řízení před soudem. Důvodem pro zrušení napadeného rozsudku soudu prvního stupně by tedy v takovém případě měly být podstatné vady řízení, které předcházelo rozsudku, jak to předpokládá ustanovení § 258 odst. 1 písm. a) tr. ř., nikoli však vady vymezené ustanoveními § 258 odst. 1 písm. b) a c) tr. ř.

Z odůvodnění napadeného rozhodnutí je zjevné, že samotný odvolací soud nedokázal specifikovat, jakými neodstranitelnými procesními vadami trpí předchozí řízení a proč nelze po zrušení rozsudku soudu prvního stupně pokračovat v řízení před soudem. Jediný důvod, pro který odvolací soud vrátil trestní věc obviněného M. M. státnímu zástupci k došetření, je totiž nutnost provedení nových důkazů, které obviněný uplatnil až v rámci odvolacího řízení. Konkrétně se jedná o prověření jeho nové obhajoby ve vztahu k peněžním prostředkům, jejichž zpronevěra mu byla kladena za vinu a které měl podle jeho verze uplatněné u odvolacího řízení použít k uhrazení závazku obchodní společnosti R. G., s. r. o., nikoli pro svoji potřebu. Doplnění dokazování by přitom mělo spočívat v opětovném výslechu svědka J. W., který již ve věci vypovídal, a v případě, kdyby tento svědek popřel převzetí peněžní částky uváděné obviněným, bylo by třeba znalecky zkoumat pravost podpisu jmenovaného svědka na příjmovém dokladu předloženém obviněným. Jako dalšího svědka je třeba podle odvolacího soudu vyslechnout zástupce obchodní společnosti A. P., s. r. o., který by měl rovněž předložit soudu doklad o zaplacení peněžní částky ve výši 1 646 800 Kč ve prospěch této obchodní společnosti. Provádění důkazů specifikovaných odvolacím soudem v odůvodnění napadeného usnesení podle názoru Nejvyššího soudu nejenže nepředstavuje žádné „rozsáhlé dokazování“, jak nesprávně konstatuje odvolací soud, ale už vůbec nemůže mít povahu neodstranitelných procesních vad předpokládaných ustanovením § 260 tr. ř., které podmiňují vrácení věci státnímu zástupci k došetření. Jde totiž o důkazy, jejichž potřeba provedení vyvstala teprve na základě výsledku odvolacího řízení, takže neprovedení takových důkazů nemůže mít povahu neodstranitelných procesních vad. Z hlediska ustanovení § 260 tr. ř. je proto požadavek na provedení dalších důkazů, které obviněný nově navrhl u odvolacího řízení, zcela bez významu.

Za popsané situace Nejvyšší soud přisvědčil názoru ministra spravedlnosti uvedenému ve stížnosti pro porušení zákona, že postupem odvolacího soudu byl porušen zákon v ustanovení § 260 tr. ř. ve prospěch obviněného M. M., neboť tímto rozhodnutím se věc vrací ze stadia odvolacího řízení do stadia přípravného řízení, přičemž fáze přípravného řízení je pro obviněného příznivější, než kdyby ve věci konal řízení soud. V přípravném řízení je totiž otevřena otázka, zda státní zástupce ve věci znovu podá obžalobu, a není jisté, zda bude obviněný vůbec opětovně postaven před soud.

Vzhledem k tomu Nejvyšší soud podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že usnesením Krajského soudu v

Brně ze dne 21. 1. 2009, sp. zn. 3 To 7/2009, byl porušen zákon v ustanovení § 260 tr. ř. ve prospěch obviněného M. M. Protože k porušení zákona došlo jen ve prospěch obviněného, musel se Nejvyšší soud omezit pouze na tento tzv. akademický výrok.